

VIZRAJZ.

A félszigetszerűen délnyugat felé nyuló európai kontinensen fővisválasztó nyúlik végig a spanyol Mesetától Dél-Franciaországon, az Alpokon, a Kárpátokon át a Valdai magaslatokig s innen tovább az Ural-hegység közepéig. Ettől a fő visválasztóvonaltól északra a folyók az Atlanti-óceánba, Északi- és Keleti tengerbe, az Északi Jeges-tengerbe ömlenek; a választóvonaltól délre a Mediterrán-tengerbe és a Kaspi tóba. Európa középső részén azonban egész különleges vízhálózat alakult ki. Az általában északra és délre tartó folyók között messze nyugaton megindul egy folyó: a Duna és keletre haladva átszeli a kontinens derekát. E folyó vízvidéke tehát valóságos külön vizrajzi szigetet teremt a kontinens közepén. A Duna vízterülete nyugaton elég keskeny területsávra szorul, a torkolat közelében szintén szűkebb szorul; a vízterület a Kárpátmedence területén bontakozik ki leg szélesebben s ezáltal az a terület lesz a Duna vízvidékének központja.

A Kárpátmedence a Duna vízterületében is különálló és önmagában zárt területet jelent. Ettől nyugatra és keletre a mellékvizek jobbról és balról, mint tengelyre futnak rá a fő vízgyűjtő folyóra. A Kárpátmedencében azonban egy szabályszerű kör alakú vízterület fejlődött ki, ahol a folyók sugaras irányban mindenünne egy központ felé, a magyar Alföld felé futnak. E kör alakban fejlődő vízterületről északra, délre, keletre és nyugatra szétfelé tartó irányban futnak a vizek, egyrészt az Atlanti óceánba, ill. Északi tengerbe, másrészt a Keleti tengerbe, Balti tengerbe, a Földközi tenger különböző öbleibe és a Fekete-tengerbe. Így a Kárpátmedence a vízvidékek tekintetében is osztópont Európában, Középeurópának pedig vizrajzi magja.

A középeurópai térség vizei természetükre nézve különböznek egymástól. A Duna völgyrendszere - réttől északra fekvő vízterületeken a téli hűvös éghajlat miatt elég hosszú időre befagynak a folyók. A Duna-medencétől délre a mediterrán partokon viszont az enyhe tél folytán nincs jégtakaró a folyókon. A Duna vízmedencéje átmenetet képez. A folyók jégpáncélja nem olyan tartós, mint az északabbra fekvő területeken és nem olyan biztos; több az enyhe, jég nélküli tél. Különbség van a folyók vízbőségében és vízjárásában is. Az Északi tenger felé futó folyók óceánikus klímaterület vizeit fogják össze, itt egyrészt a tél enyhébb s ezért a befagyás rövid ideig tart és ritkább, a vízmennyiség azonban az állandó és eléggé egyenletesen eloszló csapadék folytán eléggé állandó. A Keleti tenger felé futó folyók már kevésbé bővizűek és vízjárásuk ingadozóbb. Szélsőségesen ingadozó vízjárásuk az orosz területeknek a Fekete-tenger felé futó folyói. Itt télen a hosszú jégpáncél teszi közlekedés szempontjából használhatatlanná a folyókat, nyáron a szárazság, amelynek folytán a folyók vízállása igen alacsonnyá lesz. A mediterrán folyók vízmennyisége szintén erős ingadozást mutat. Télen a sok csapadék folytán bővizűek, az aszályos nyárban kiapadnak. A Duna a legkülönbözőbb klímatajakon fut végig és mellékfolyóit szintén különböző klímavidékekről kapja. Ennélfogva vízjárása a különböző szakaszokon más és más és sokféle hatás alatt áll. Az alpi területeken, ahol óceánikus klímavidékeken fut és az Alpok gleccsereiből eléggé állandó vízmennyiséget kap, nyugateurópai típusú a Duna; a Kárpátmedencében a Tisza folyóban és mellékvizeiben keleteurópai típusú, télen alacsony vízállású és befagyó, a nyár végén elapadó mellékfolyókat kap; alpi típusú nagyobb mellékfolyója a Dráva, mediterrán típusú a Száva. E különböző hatások alatt a Duna vízjárása a Kárpátmedencében a mellékfolyók betorkolása szerint más és más. A Kárpátmedencét elhagyva, kontinentális klímaterületre jut a Duna s az Oláh Alföldről, valamint Moldva földjéről kontinentális típusú folyókat gyűjt össze.

RIVER SYSTEM. FŐ VÍZGYÜJTŐTERÜLETEK

